

JUHTKIRI

2003. aasta oli ühenduste jaoks eriti märkimisväärne ja tihe. Põhjalike aruannete tegemise aeg on ees, kuid paaril arengul tahaks juhtkirjas lähemalt peatuda.

Vabatahtlikud

Tartu Vabatahtlike Keskuse üritused, artiklid ja tegevus on kõvasti tõstnud vabatahtliku töö mainet ning kujundanud arusaama "vabatahtlikkus elunormiks". 2003. aastal loodi Heateo Sihtasutus, mis avas uudse infoportaali www.heategu.ee, kus saavad kokku vabatahtlikust tööst huvitatud inimesed ja nende abi vajavad organisatsioonid. Ka tutvustab portaal erinevaid võimalusi annetada raha heategevuseks. 1-5. detsembrini korraldas EstYes vabatahtlike nädala "Märka vabatahtlikku".

Kohalikud omavalitsused

Meilidest, kirjadest, infolehe tellimisest, üritustel osalemisest on selge, et kohalike omavalitsuste teadlikkus ühendustes peituvate võimaluste ja jõu kohta on tõusnud ning partnerluseks valmisolek olemas, mis on Euroopa Liiduga liitumisel ja struktuurifondide võimalusi arvestades oluline. Jääme ootama ühenduste ja kohalike omavalitsuste ühistaotlusi rahastajatele. Teenuste üleandmine ühendustele on olnud kestev protsess ning seniste kogemuste ja õppetundide vastu tunnevad huvi mitmed kohalikud omavalitsused. Huvitav oleks teada, kui palju on kohalike omavalitsuste tegelasi valitud ühenduste juhatustesse ja nõukogudesse ja vastupidi?

Meedia tähelepanu

Igale lehti lugevale, telekat vaatavale, raadiot kuulavale ja meediat jälgivale inimesele on selge, et ühendused, kolmas sektor ja kodanikuühiskond tegi 2003 läbimurde meedias. Ühendused on saanud meedia tähelepanu lahenduste leidmisega, ettepanekutega elukvaliteedi parandamiseks, riiklike probleemide lahendamiseks, vastuseisuga läbiarutamata otsustele. Ühendused on suutnud ajakirjanikes äratada huvi oma tegevuse ja töö ning selle ühiskondliku tähtsuse suhtes. 2003. aastal lõpetas ilmumise Postimehe vahel ilmunud kodanikuühiskonna häälekandja Foorum. Erinumber ilmus veel enne III kodanikuühenduste konverentsi. BAPPI toel eetris olnud ETV saatesari "Kolmas sektor" tegi oma viimase saate kevadel 2003. Nutta pole aga põhjust – meediakanalid ei ole ühendusi tähelepanuta jättnud. Huvitav, millal ilmuvad artiklid, kus valitsuse ja äri sektori esindajad pakuvad välja omapoolseid lahendusi kodanikuühiskonna arendamiseks Eestis.

Partnerlus

2003 korraldas EMSL avalikes huvides tegutsevatele ühendustele viis juhtimiskoolitust. Lisaks oma elujõu tagamisele ning oma tegevuse strateegilisele arendamisele on peamiseks vajaduseks suhtlemisoskused avaliku sektori ja äri sektori organisatsioonidega. Ettevõtjad ja avalik sektor omakorda näitavad suurenenud huvi ja valmisolekut koostööks. Poliitikutel on ka õiged sõnad ära õppinud. See paneb arvama, et ühendustes nähakse ja neist oodatakse partnereid, kellega sõlmida lepinguid ning ellu viia ühisprojekte. Ühenduste valmisolek ja efektiivsus on arenenud. Huvitav, kui palju on tegelikult sõlmitud partnerluslepinguid ühenduste ja avaliku sektori ning ühenduste ja ettevõtjate vahel?

EKAK

2003 tehti siseministeriumile ülesanne tööle panna ühenduste ja ministeeriumide esindajatest koosnev ühiskomisjon. Esimest korda kogunes EKAKi rakendamise ühiskomisjon 29. oktoobril. Selle tulemusena moodustati töörühmad ja on tekkinud õhkõrn lootus, et EKAK hakkab ühiselt rakenduma. Need oleksid esimesed muljed lõppevast, ühendustele üldises pildis edukast aastast. Usun, et järgmine aasta tuleb enesekehtestamise, sisemise arendamise ja ühistegevuse periood.

Kristina Mänd
EMSLi juhataja
kristina@ngo.ee

TUGIKESKUS

LÄÄNEMAA TUGIKESKUS

Arendame, julgustame ja toetame kodanikualgatust

Läänemaa kolmanda sektori moodustavad ligi 500 mittetulundusühingut, seltsi ja seltsingut, millest suur osa on koondunud kahe keskuse ümber: Haapsalu ja Lihula.

Mittetulundusühenduste Tugikeskus loodi sarnaselt teistele võrgustikku kuuluvatele keskustele projektipõhiselt 2000. aastal. Projekti algatajaks oli Haapsalu Ettevõtluskeskus. Nelja aasta jooksul on tegeletud mittetulundusorganisatsioonide nõustamise ning teabepäevade ja koolituste korraldamisega.

Oluline roll on koostööl ja koostööpartneritel. MTÜ Euromaja liikmena oleme pakkunud koolitust "Ühistegevus – areng koostöö kaudu", mille esimene seminar toimus 2002. aastal ning teine osa sel aastal, kus ühise tegevuse kogemustest rääkisid lektorid Rootsist. Aasta alguses käivitus projekt "Millised on võimalused kaasa rääkida kodukandi arengus?". Selle idee on tutvustada erinevas vanuses inimestele ettevõtluses ja kolmandas sektoris tegutsemise võimalusi. Ümarlaudadesse oleme kaasanud innustavate näidetena ühendustes ja omavalitsustes tegutsevaid inimesi ning liikumise Kodukant Läänemaa. Täna oleme käinud enamikes Läänemaa valdades.

Kevadel toimus koostöös Euroopa Liidu Infosekretariaadiga teavituseminaride tsükkel "Mis toimub Euroopa Liidus ja millised sündmused ootavad meid lähiajal".

Traditsiooniliselt juba kolmandat aastat on EMSLi koordineerimisel ja maavalitsuse toel valitud Läänemaal Aasta Tegija – eesmärgiga tunnustada aktiivseid ja hakkajaid inimesi. Lisaks veel üritused, mille eestvedajateks on olnud ettevõtlikud inimesed ja vallatöötajad.

Läbi on saamas vaikelu põliskülades – korrastatakse matkaradu, kooskäimiskohti ja -platse; mõeldakse, millised on tulevikuvõimalused. Traditsioone ja seotust merega pole unustatud – Rannanaiste Nobenäppude Seltsingu, Haapsalu Käsitööselti ja teiste ühenduste abil valmivad Läänemaale omased käsitöösemed ja meened. Koolitusi ja kursuseid korraldavad Lihula Rahvaülikool ja Rootsi Rahvaülikool Eestis.

Isetegemise soov on suur, suurim takistus on ehk raha puudumine. Sellele vaatamata toimuvad tublide inimeste toel ning sponsorite abil kooskäimised, simmanid, külakokkutulekud, spordiüritused ja muud üritused.

Läänemaa Tugikeskuse töö on täna jõudmas uuele tasandile. Oktoobrist jätkub tegevus uue nime all – loodi Läänemaa Arenduskeskus, mis jätkab endist tööd ning toob samas uusi tuuli.

Uue koostöövormina on arenduskeskuse juurde moodustatud arenduskoda, kuhu koonduvad võimalikud projektiideed ja vajadused erinevatest teemakodadest.

Teemakodasid on kokku 11 ning töö nendes käib vaba osalusdemokraatia alusel, mida koordineerib valitud teemakoja juht. Eraldi vajab mainimist vabaühenduste koda, kus ühendustele on antud võimalus võtta eestvedaja roll, et tugevdada koostööd kohalikul tasandil.

Hetkeotused ja nõudmised on suured. Ainult tugevneva koostöö ning informeerituse kaudu suudame me edukalt edasi minna.

Ingrit Kera

Läänemaa Arenduskeskus
Läänemaa Tugikeskuse koordinaator
ingrit@lak.ee

EMSLI LIIGE

Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts on Eesti suurimaid ühendusi

Novembris jõudis Eestisse teade, et meie laulu- ja tantsupeod ning Kihnu kultuuriruum kuuluvad UNESCO vaimupärandi pärlite sekka. See on üleilmne tunnustus meie kultuuri omapärale ja rahvatraditsioonide säilitamisele.

Pärlite hulka võtmisel ei olnud peo puhul olulised mitte vaid need mõned kontserdipäevad, vaid protsess üldiselt.

15 aastat tagasi loodud Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts (ERRS) koondab pea kõiki Eestimaa rahvatantsijaid ja -muusikuid, olles Eesti suurimaid MTÜsid. Seltsi tegevuses lööb kaasa ligikaudu 13 000 tantsijat ja rahvamuusikut.

Üks ERRSi eesmärke on just tantsupidude säilitamisele kaasaaitamine. ERRS ongi Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutusele tantsupeo korraldamisel põhiliseks partneriks.

Järgmise aasta 2.-4. juulini toimub Tallinnas Kalevi Staadionil XVII üldtantsupidu. Läbi eelvoorde sõela saab tantsuloo pisut üle poole tantsijaist. Platsile mahub vaid 8000 tantsijat-muusikut.

See on ühest küljest tunnustus parimatele ja kindlasti ka stiimul kõigile. Tegijate jaoks on tantsu- ja laulupidu just see aastakümneid püsinud eestluse märk.

Suure peo varjus

Tegelikult on hämmastav, kuidas toimub nii suurte rühmade liigitamine ja kogu peo koordineerimine. Ametlikult seisab laulu- ja tantsupeo taga vaid neli palgalist töötajat sihtasutuses ja lisaks veel kaks inimest, kelle põhitöökohaks on ERRS. Nii võib tunduda, et sellise olematu väe ja minimaalse eelarvega. See on väga suur töö vabatahtlikega ja oma ala tõeliste fanaatikutega. Fanaatikud on nii rahvatantsijad ja -muusikud kui ka nende juhendajad ja maakondlikud kuraatorid, kes on kohapealse infovahetamise enda peale võtnud. Ilmselt just sellistel pidudel ja nende ettevalmistamisel tuleb välja see, et aetakse ühist Eesti asja.

ERRS hingetõmbeajal

ERRSi tööd juhivad Suurkogul valitud seitsmeliikmeline juhatus. Koostöös Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskusega korraldatakse koolituspäevi, seminare, iga-aastaseid rahvatantsu- ja -muusikajuhtide suvekursusi, taseme säilitamiseks mõeldud võistutantsimisi nagu näiteks Tuljaku võistutantsimine, ühisesinemisi Tallinna vanalinnapäevadel ja õllefestivalil. Iga kahe aasta tagant saavad muusikud kokku üleriigilisel rahvamuusikapeol. Juba mitu aastat järjest on tantsijate jaoks oluline 29. aprillil toimuv rahvusvaheline tantsupäev, mil toimuvad kontserdid üle Eesti. Väga tähtis on uute tantsude ja muusikapalade konkurss. Kuus korda aastas ilmub ERRSi Teataja. Eelmise aasta 14. septembrist algas rahvamuusikutele ja -tantsijatele Ullo Toomi aasta. See oli oluline periood ERRSi ajaloos, sest aasta jooksul talletati rahvatantsutaadi mälestust ja aktiveeris veelgi rahvatantsutegevus. Aasta päädis 14. septembril võimsa ühiskontserdiga ning Ullo Toomi tantsu Oige ja Vasemba ühistanimisega üle Eesti. Novembri lõpus algas aga Eesti rahvamuusikute ja -tantsijate jaoks uus oluline periood – Kristjan Toropi aasta. See tähendab ERRSi liikmete jaoks suuremat tähelepanu folkloorsetele tantsudele, vanadele rahvapillidele ja Eesti rahvapärimestele.

Üks seni täitumata unistus on ERRSi liikmeil 15 tegevusaasta jooksul olnud ka -rahvatantsu ja -muusika peavad jõudma koolitundidesse. Miks peaks meie oma traditsioonide õpetamine näiteks matemaatikast või ühiskonnaõpetusest vähemoluline olema? Kannab ju see õpetus endas mitut tasandit – lisaks "Eesti oma asja ajamisele" veel ka füüsilist arendamist, rütmitunnet ja muud. Seni pole seda haridusministeeriumi kiireltvaheldavas juhtkonnas selgeks suudetud teha. Aga loodame, et see aeg tuleb.

Kadri Valner

Eesti Rahvatantsu- ja Rahvamuusika Selts
kadri@kuku.ee

Eesti Kodanikuühiskonna Arengu Kontseptsioon

Suhted avaliku sektoriga on ühendustele üheks peamiseks küsimuseks ja murekohaks. Tunne on vastastikune – toimivaid suhteid ja koostööd on väärtustama hakatud ka avaliku sektori poolt. EKAKi järgi on tekkinud vajadus ja nõudmine.

Eesti Kodanikuühiskonna Arengu Kontseptsioon ehk EKAK võeti Riigikogu poolt vastu juba 12.12.2002. Seejärel saadeti see siseministeeriumisse, kellele tehti ka ülesandeks moodustada ministeeriumite ja kodanikuühenduste esindajate ühiskomisjon. Aega läks ja alles 29.10.2003 toimus esimene EKAKi ühiskomisjoni kohtumine.

Ühiskomisjonis on 22 osalejat: kaheksa avaliku sektori ja 14 kodanikuühenduste esindajat. Komisjoni esimees on minister Jaan Õunapuu. EMSLi esindajana on ühiskomisjonis Kristina Mänd. EMSLi liikmetest on ühiskomisjonis veel Mall Hellam (Avatud Eesti Fond), Kaja Kaur (EKVL Kodukant) ja Madis Masing (Eesti Üliõpilaskondade Liit). Ühiskomisjoni tegevuse põhieesmärgiks on EKAKi rakendamise tegevuskavade ettevalmistamine ning elluviimise ja täitmise hindamise süsteemi käivitamine.

Esimesel koosolekul kinnitati ühiskomisjoni töökord ning määrati töögrupid ja nende kaasesimehed. EKAKi 11 lühiajalist prioriteeti jaotati kolme töögruppi, arvestades kolme pikaajalist prioriteeti. Töögruppide ülesanne on määratleda valdkonna hetkeolukord, koostada prioriteetide elluviimiseks tegevuskava ning määrata vastutajad. Kolm töögruppi:

Kaasamise, konsulteerimise ja seadusandluse töögrupp (EKAKi prioriteetidid 2.4, 2.5, 2.8). Kaasesimehed: Evelin Lopman, justiitsministeerium ja Ülo Siivelt, Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlaud;

Rahastamine ja statistika (EKAKi prioriteetidid 2.1, 2.6). Kaasesimehed: Eevi Zernant, rahandusministeerium ja Kristina Mänd, EMSL;

Kodanikuõpetuse ja avaliku teadlikkuse töögrupp (EKAKi prioriteetidid 2.2, 2.3, 2.7, 2.9, 2.10, 2.11). Kaasesimehed: Piret Talur, haridus- ja teadusministeerium ja Mall Hellam, Avatud Eesti Fond.

Töögrupid kaardistavad oma valdkonnas tegevuse eesmärgid ja koostavad võimaliku tegevuskava ning pakuvad välja kaasatavad eksperdid.

13.11 kohtusid ühiskomisjoni liikmed Briti Vabaühenduste Keskuse asedirektori Ben Kernighaniga, kes vastutab Briti EKAKi ehk Compacti rakendamise eest Suurbritannias. Peamiselt oli huvi just reaalsete tulemuste ning muudatuste vastu, mida Compact on Inglismaal kaasa toonud.

EKAKi ühiskomisjoni materjalidega saab tutvuda Siseministeeriumi kodulehel, aadressil www.sisemin.gov.ee, kohaliku omavalitsuse osakonna all.

Loodame, et EMSLi liikmed vastavad oma seisukohtadega EMSLi üleskutsetele EKAKi küsimustes.

Kristina Mänd

EMSLi juhataja
kristina@ngo.ee

MIS ON EKAK?

EKAK on riiklik raamdokument, mis määrab kindlaks avaliku võimu ja mittetulundussektori

- teineteist täiendavad rollid
- koostöömehhanismid
- mõlemapoolse tähelepanu alla jäävad valdkonnad
- koostöö korraldamise mehhanismid ja prioriteetidid

avalike poliitikate kujundamisel ja elluviimisel ning kodanikuühiskonna ülesehitamisel.

EKAKi teemad ja ülesehitus

- Sissejuhatus ja eesmärgid
- Jagatud väärtused
- Koostöö aluspõhimõtted
- Avaliku võimu ja kodanikusektori suhete korrastamine tähtsamates koostöövaldkondades
- Rakendussätted

www.emy.ee

Ühiskondliku leppe kesk-pikaajaline sihiseade on kuulutatud liiga deklaratiivseks. Kui aga küsida selgitust, mis osas ta liiga üldsõnaline on, siis väitja seda selgitada ei suuda. Ütleb, et ei ole tehtud rahalisi arvutusi. Paraku leppe protsess valitsusega koostööd tegemata enamast teha ei saa. Ühiskondliku Leppe Sihtasutusel oli kokkulepe, et rahandusminister Tõnis Palts tagab leppe läbikalkuleerimise, et näidata selle reaalsust ja võimalikkust sammude igaks aastaks. Uue ministri ajal eemaldus valitsus leppe protsessist täielikult.

Valitsus on vastu võtnud laste õiguste strateegia. See on kooskõlas ühiskondliku leppega ega ole konkreetsem. Võiks aga olla, sest selle töötas välja valitsus, kes valdab vajalikke vahendeid, et see konkreetsete tegevuste ja rahadega katta. Jääb mulje, et ka see strateegia töötati välja vaid sahtlilise hoidmiseks. Enamgi veel – 16. oktoobril valitsuse poolt vastu võetud strateegia üks esimesi seisukohti on, et selle teema osas vajame ühiskondlikku kokkulepet. Neli päeva hiljem ei kirjutanud kaks sama valitsuse erakonda alla samasisulisele ühiskondlikule kokkuleppele.

Leppes pannakse paika ühisosa

Siin omandabki rolli ühiskondliku leppe protsess, mis hoiab silma peal kõigil sellistel strateegiatel ja tegevuskavadel ning avalikustab regulaarselt nende täitmise. Parim oleks muidugi, kui ühiskondliku leppe protsess tunnistataks kõigi strateegiate ja tegevuskavade koordinaatoriks ja valitsus arvestaks oma seisukohtade korrigeerimisel mõjutajate jõudu. Ühiskondliku leppe protsess on oma jõudu juba ilmutanud – valitsuskriisi läbirääkimiste käigus muudeti riigieelarve projekti leppe põhimõtetest lähtuvalt laste ja perede ning haridusvaldkonnas.

Ühiskondliku leppe väljatöötamine peab algama sõltumatust väljaspool valitsust tehtavast olukorra analüüsist. Selle töö põhjal töötab iga leppeosaline välja oma positsioonid ja taotlused ühisesse leppesse. Nende positsiooniseisukohtade kahe- ja mitmepoolsete arutelude käigus selgub leppena fikseeritav ühisosa. See oleks ideaalilähedane ühiskondliku leppe koostamise mudel ja nii peaksimegi tegutsema.

Elu on pannud selle kahjuks teistesse raamidesse. Just valitsuserakonnad nõudsid vaid leppe teksti. Analüüsid ja arutelud neid ei huvitanud. Leppe teksti valmisaamisel nad aga eemaldasid sellest, sest nende endi poolt kuulutatud prioriteetid ei osutunud prioriteetideks just järgmise aasta eelarve seisukohast lähtudes. Huvid olid mujal. Koostöö ei ole meie ühiskonnas veel igapäevane praktika.

Mingil juhul ei saa ühiskondliku leppe protsessis üht leppeosalist teisest tähtsamaks pidada. Seni tunnevad erakonnad end häirituna, sest nende pärusmaaks olnud teemades ütlevad sõna sekka nii teadlased kui ka ühendused. Nad tegid seda ka varem ajakirjanduses ja konverentsidel, kuid sellest ei olnud vaja hoolida. Nüüd selgus, et kaasa hakatakse rääkima suhteliselt toimiva süsteemi kaudu, mida ei ole võimalik ignoreerida.

Võimulolijaid hakatakse kontrollima

Ühiskondliku leppe laadis avalikult ettevalmistatav ja teadaolev dokument ei saa enam jääda lausahtlisse ja selle elluviimist asutakse väljaspool võimulolijaid kontrollima. See häirib neid kõvasti. Ühiskondliku leppe protsess suutis juba senise tegevuse käigus ühendusi oluliselt aktiveerida ja see paistab mitmele erakonnale üsna hirmuäratav tulevikunägemus. Samas, kui lugeda ükskõik millise erakonna programmi, siis ühiskondlik lepe on kooskõlas kõigiga. Leppesse on läinud nende ühisosa. Paraku ei taheta seda tunnistada, kuigi just nii oleks igal erakonnal hoopis lihtsam üles leida oma erihuvid väljaspool leppes kokkulepitut ja nende läbitöötamisega pingelisemalt tegeleda kui seniste loosungite tasemel.

Kui jätta ühiskonna väärtustest tulenevate strateegiate väljatöötamine ekspertidele ja rakendada mehhanism nende kontrollimiseks, saavutame olulise avalike vahendite kokkuhoiu ja ka riigi strateegiate elluviimise. Just selles suunas areneb ühiskondliku leppe protsess kodanikuühenduste eestvedamisel edasi. Kas sellega tuleb kaasa ka valitsus?

Agus Laius

Ühiskondliku Leppe Sihtasutus
agu@lepe.ee

Euroopa Liidu arengukoostöö ja liidu laienemine

Euroopa Liidu (EL) välissuhetest rääkides kerkib peamiselt esiplaanile kolmelele ÜVJP (ühine välis- ja julgeolekupoliitika), kaitsepoliitilised väitlused ja muu säärane. Nende tõsiste teemade varju jääb vabaühenduste südameid tugevamalt põksuma panev "inimlikum dimensioon" – arengukoostöö.

EL arengukoostöö poliitika puudutab liidu välissuhetes seda osa, mis rajaneb Euroopa solidaarsusel vaeste riikidega. Selle eesmärgiks on vaesuse vähendamine maailmas, jätkusuutliku arengu, rahu ja turvalisuse edendamine ning stabiilse ja demokraatliku poliitilise õhkkonna arendamine partnerriikides. Selgitamine, kuidas EL arengukoostöö täpselt Euroopa Komisjoni arengukoostöö peadirektoraadi, ECHO, EuropeAid'i, Euroopa Parlamendi ja Nõukogu kaudu ning koostöös Maailmapanga, OECD, ÜRO ja muude organisatsioonidega töötab, nõuaks rohkelt paberiruumi. Lühidalt saab aga esile tuua asjaolu, et ELiga ühinedes peame ka meie, seni eelkõige abisaaja rollis olnud, hõkkama aktiivselt panustama liidu tegevustesse, mis seotud globaalse vaesuse vähendamisega.

Uute liitujate arenguabi tagasihoidlik

2004. aasta mais aset leidev ELi laienemine tekitab arengukoostööga tegelevate ringkondades kõhklusi. EL institutsioonid ja "vanad" liikmesriigid muretsevad, kuidas võib mõjutada EL arengukoostööd asjaolu, et paratamatult jäävad lähiaastatel uute liikmesriikide peamiseks prioriteetideks siiski iseenda majandusliku arengu, elatustaseme, põllumajanduse ja muu arendamine. Muretsemiseks annab põhjust ka see, et uute liikmesriikide arengukoostöö poliitika ja koordineeritud strateegiad vaesuse vähendamiseks on alles lapsekingades. Uute liikmesriikide ametlik arenguabi ulatub pelgalt 0,01%-0,13%-ni SKPst (võrdluseks: EL on seadnud eesmärgiks saavutada 0,33% aastaks 2006). Pole kahtlust, et finantsiline pool põhjustab lähiaastatel peavalu nii uutele kui vanadele liikmesmaadele. Vastukaaluks saab välja tuua ka positiivse külje: pole rikkust, mida jagada, on aga tohutu ülemineku ja demokratiseerumise kogemus, mida arengukoostöö tegevustes edukalt kasutada saab.

Tähelepanu teises suunas

Teine teema, mille eelseisev liidu laienemine on tõstatanud, puudutab arenguabi geograafilist suunda. EL arengukoostöö fookuses on eelkõige ACP grupp ehk Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani riigid. Uutel liikmesriikidel puudub nende maadega ajalooline side ja kogemus. Arenguabi puhul lähtub nende põhihuvi regionaalsest stabiilsusest ja fookus on lähipiirkondadel nagu Balkan, Lõuna-Kaukaasia, Kesk-Aasia. Sulandumine EL prioriteetidesse saab olema välgutakse. Samas ei saa siingi ilma positiivse märkuseta: ELil endal puudub kogemus Lõuna-Kaukaasias ja Kesk-Aasias, abivajajaid on aga ka seal ja siin saavad uued liikmesriigid abiks olla.

Kolmas teema puudutab arengukoostööga tegelevate vabaühenduste olemasolu uutes liikmesmaades. ELi arengukoostöö poliitika paneb suurt rõhku vabaühenduste kaasamisele (nii Euroopa kui arengumaade omadele), uutes liikmesriikides on arengukoostööga tegelevaid vabaühendusi aga vähe. Meil puhtalt arengukoostööga tegelevaid organisatsioone põhimõtteliselt polegi. Samas, organisatsioone, kes muude tegemiste kõrvalt ajavad arengukoostöö projekte, meil on (Eestimaa Looduse Fond, Peipsi Koostöö Keskus jt), oma kohta ning nägu otsib aastakese koos käinud Eesti Arengukoostöö Ümarlaud.

Liidu laienemine on arengukoostöö valguses seega nii väljakutse kui võimalus mõlemale poolele. Meil tuleb ise aktiivselt tegutsemisvõimalusi otsida ja head tahet üles näidata.

Annika Kool

Eesti kodanikeühenduste kontaktgrupp
annika.kool@kontaktgrupp.ee

Valitsusvälised organisatsioonid Poolas

38,4 miljoni elanikuga ja 313,000 km² suurune Poola on suurim kümnest maast, mis 1. mail 2004 Euroopa Liitu astuvad.

Olgugi, et ülestähenduste alusel ulatub heategevus Poolas 13. sajandisse, loetakse ühenduste arengu alguseks 19. sajandi teist poolt. Kahe maailmasõja vahelisel ajal oli ühingute õigus ära toodud konstitutsioonis. Sel ajal eksisteeris ligikaudu 13 000 ühendust. Pärast II maailmasõda keelustati iseseisvad organisatsioonid kommunistliku partei poolt. See puudutas kõiki kodanikuühiskonna organisatsioone: fonde, ühendusi, kooperative jms. Suur osa mittetulundusühendusi loodi 1989. aastal.

Poolas ligi 40 000 ühendust

Poolas on 41 500 valitsusvälist organisatsiooni. Eristatakse 36 500 ühendust ja 5000 fondi. Kui kasutada laiemat kodanikuühiskonna definitsiooni (majanduslikud ja kutseorganisatsioonid, usuorganisatsioonid, ametiühingud, jahiklubid, lastevanemate/õpetajate ühendused, vabatahtlikud tuletõrjajate brigaadid jms), saab neid kokku 95 000.

- 49% ühendustest ja fondidest asub suurtes linnades
- 30% on mõne võrgustiku (regionaalse, rahvusliku, sektori või parimal juhul üle-euroopalise) liige
- 53% ühendustest ei oma palgalist koosseisu
- 56% on vähem kui 50 liiget
- Aasta keskmine eelarve ulatub 82 500 euroni, kuid enam kui poolel on see 5000 euro lähedal
- Keskmine palgasumma personalile (250 eurot) moodustab 50% rahvuslikust keskmisest palgast

Tegevusvaldkondade kaupa on arvuliselt esikohal spordiorganisatsioonid, järgnevad haridus, puuetega inimeste abistamine, kultuur, kohalik ja regionaalareng, keskkonnakaitse ning sotsiaalvaldkond. Vähemuses on poliitilised organisatsioonid ning ühingud, kelle tegevuseks on sektori arendamine.

Poola mittetulundussektoris rakendatakse palgalist personali vaid väga väheses osas (100 000 isikut). See personal, olgugi et enamuses kvalifitseeritud töötajad, teenib kaks korda vähem kui erasektoris. Sektori palgatöölise hulgas on palju noori inimesi ja naisi, kes on nõus töötama madalama palgaga. Teisest küljest, mehed on hõivanud juhtivad kohad.

Vabatahtlikud pooltel organisatsioonidel

Et leevendada töötajate puudust, kasutavad Poola mittetulundusühendused vabatahtlike teenuseid. Ligikaudu pooled organisatsioonid pöörduvad palvega vabatahtlike poole. Nende arv ulatub 5-15 inimeseni vastavalt organisatsiooni suurusele.

Vabatahtlikeks on tavaliselt inimesed, kes on juba palgatöölised ning soovivad osa oma vabast ajast tegeleda vabatahtlikkusega. Esindatud on ka pensionärid, harvemini töötud. Vahendite puudusel ei saa vabatahtlikud osa võtta vajalikest koolitustest või pole võimalik katta nende sõidukulud.

Õige pea peaks jõustuma avalikes huvides tegutsevate organisatsioonide ja vabatahtlike koostööd reguleeriv seadusandlik alus, mis tagab vabatahtlikele sotsiaalse kaitse.

Osa andmeid näitavad, et aasta keskmine eelarve Poola organisatsioonides ulatub 82 500 euroni. Siiski võib see summa olla eksitav, sest keskmine sisaldab suuri organisatsioone, millel on suured rahalised võimalused. Enamike organisatsioonide aastaelarve ei ületa 5000 eurot. Peamisteks finantseerimisallikateks on liikmemaksud, ühiskondlikud fondid (peamiselt kohalikul tasandil), eraettevõtete ja üksikisikute annetused, sissetulekud põhikirjalisest tegevusest. Vaid 16% omab rahalist reservi.

Mitmete uuringute põhjal on kindlaks tehtud, et teatud arv organisatsioonid kaovad lühikese aja pärast peale asutamist, kuna puudub küllaldane finantseerimine. 70% likvideeruvad pärast kolmeaastast tegutsemist.

Poola kodanikuühiskonna organisatsioonid esitavad üksikasjalikud põhjused, mis takistavad korraldada mittetulundussektori funktsioneerimist nende maal:

- maksimumajad ei saa piisavalt maksusoodustusi
- seadused avaliku sektoriga koostööks ei ole küllalt läbipaistvad
- seadusandlus, mis reguleerib mittetulundusühenduste tegevust, ei ole küllalt läbipaistev ja stabiilne
- mittetulundusühendustel on halb maine avaliku arvamus ja meedia silmis
- Mittetulundusühingud ja nende seadus
- Ühendused tegutsevad vastavalt 1989. aastal vastu võetud mittetulundusühingute seadusele. See seadus annab loa tegutsemiseks ühendustele nii juriidilise isiku kui ka mittejuriidilise vormina.

Ühendused, kes on juriidilised isikud, on koondunud linnadesse. Neile on esitatud kohtus registreerimise nõue. Ühendused, mis on asutatud mittejuriidilistena, ei pea end kohtu juures registreerima, kuid asutamisel tuleb informeerida kohalikku omavalitsust. Need ühendused võivad oma tegevust alustada, kui kohalik omavalitsus ei esita vastuväidet 30 päeva jooksul.

Mittejuriidiliste ühenduste arv ei ole Poolas väga suur. Samas ei saa nad avada pangas arveldusarvet, neil ei ole võimalik arendada majandustegevust, nad ei tohi vastu võtta annetusi ega korraldada avalikke korjandusi. Sissetulekute allikaks on ainult liikmemaksud.

Poolas peab ühenduse asutamiseks olema koos minimaalselt 15 inimest. Kõik Poola täisealised kodanikud ja välismaalased, kes Poolas elavad, võivad asutada organisatsioone või osaleda ühingute töös. Välismaalased, kes elavad mujal, võivad kuuluda juba loodud organisatsioonidesse, sõltuvalt nende ühingute privileegidest.

Fondid ja nende seadus

Poola fondide tegevust reguleerib 1984. aastal vastu võetud fondide seadus. Fondi saab asutada nii üksikisik kui juriidiline isik (ka mittetulundusühing). Fondid tuleb registreerida kohtus.

Vaid mõni fond on stipendiumide ja toetuste jagaja, vähestel on pidev tulu. Enamik fondidest tegutseb iseseisvalt, mis tähendab, et nad ei oma mingit olulist kapitali ega tegele varade arendamisega.

Enamik fonde, mis põhinevad erakapitalil, piirduvad 250-eurolise aastaelarvega.

Fonde iseloomustab:

- kohtus registreerimine
- eraldi seadus
- seaduslikult nõutav minimaalne algkapital
- võimalus tegeleda majandustegevusega.

Parlamendil töös uus seadus

24. aprillil 2003. võttis Poola parlament töösse avalikes huvides tegutsevate organisatsioonide ja vabatahtlike tegevust reguleeriva seaduse.

Seadus loob tingimused uue kategooria mittetulundusühenduste tekkimisele – avalikes huvides tegutsevate organisatsioonid, kellel on spetsiaalsed privileegid, millega samaaegselt kaasneb riiklik kontroll. Sellistel ühendustel on

- võimalus korraldada avalikke korjandusi ilma spetsiaalse loata
 - iga kodanik võib annetada 1% oma tulumaksust välja valitud mittetulundusühendusele
 - võimalus sõjaväeteenistust palgatööga asendada
 - tulumaksuvabastus ja tollimaksuvabastus
- Vastavalt uuele seadusele tuleb kõik ühendused tulevikus registreerida tasuta. Registreerimistasu on nimelt olnud üheks takistuseks ühenduste loomisel.

Koostatud interneti põhjal

Katrin Kala

EMSLi info- ja tugiprogrammi juht

katrin@nqo.ee

III KODANIKUÜHENDUSTE KONVERENTS HEA VALITSEMINE 14.-15. november 2003 Sokos Hotel Viru

14.-15. novembrini toimus III Eesti kodanikuühenduste konverents teemal "Hea valitsemine" Tallinnas Sokos Hotel Viru Konverentsikeskuses. Korraldajad olid EMSL ja BAPP. Osalejaid oli ligikaudu 300, sh ühenduste, kohalike omavalitsuste, saatkondade, riigiinstitutsioonide esindajad.

Konverentsi peaesinejad olid Ene Ergma, Juhan Parts, Lagle Parek, Aleksei Turovski, Ben Kernighan, Georg Malvius, Juhan Kivirähk, Kristina Mänd, Linnar Viik, Mai Vöörmann, Mall Hellam, Raymond Stephens, Marek Strandberg, Marianne Mikko, Mati Heidmets, Urmas Kõiv, Toivo Maimets jt. Konverentsi vaatlejad olid Kertu Ruus ning Tarmu Tammerk.

Konverentsi programm sisaldas minikonverentse (lepped ühiskonnas, haldussuutlikkus ja ühenduste kaasamine Euroopa Liidus, loodusseadus põhiseaduseks); arutelu teemal "Kodanikuühiskond on moes"; valdkondlikke töögrupe (heategevus, teenuste pakkumine, rahvusvaheline tegevus, külaseltsid, eestkoste, katusorganisatsioonid); arengulisi töögrupe (head teod, hea valitsemine organisatsioonis, ühendusi puudutav statistika ja aruandlus).

Konverentsi juhatasid sisse telesaade "Kolmas sektor", milles kajastati 2001. aasta konverentsi, ning raamatu "Laps Eesti kunstis – Lapsepõlv" esitlus.

Meelelahutusena pakuti kohvipauside ajal konverentsi osalejatele slaidiprogramme lastest ja loodusest. Esimese päeva lõppedes toimus väike vastuvõtt videanimatsiooniiga heast kodanikust ning näidati pildigaleriid konverentsi esimesest päevast. Soovijatel oli võimalik külastada öoklubi Café Amigo.

Konverentsi korraldamisel lähtuti **keskkonnasõbralikkusest**: osalejate materjalid trükiti ümbertöödeldud paberile, kasutati paberkaasi plastikkaante asemel, klaaspudeleid plastikpudelite asemel jne. Sokos Hotel Viru Konverentsikeskus on liitunud Green Key-märgisega, mis tähendab, et keskus lähtub oma töö korraldamisel keskkonnasõbralikest ja säästlikest põhimõtetest.

Konverentsi toetajad olid Sokos Hotel Viru Konverentsikeskus, Briti saatkond, Avatud Eesti Fond, Eestimaa Looduse Fond, Postimees jt.

Tagasiside konverentsile oli ülimalt positiivne. 90st vastajast 82% oli arvamusel, et on konverentsi programmiga rahul; 86% oli üldiselt rahul ka konverentsi korraldusega. Suurepäraseks peeti Aleksei Turovski tervitusetekannet laupäeva hommikul ning konverentsi vaatlejate (Kertu Ruus ja Tarmu Tammerk) lõpuettekannet. Väga heaks peeti minikonverentsi "Loodusseadus põhiseaduseks" ja valdkondlikke töögrupe "Heategevusele suunatud organisatsioonid", "Katusorganisatsioonid" ning "Külaseltsid ja kogukonna organisatsioonid". Suure populaarsuse saavutasid Reeli Kõivu sissejuhatava loeng raamatust "Laps eesti kunstis – Lapsepõlv", eelmise konverentsi vaatlejate Linnar Viigi ning Tiina Randma-Liivi ettekanne ja slaidiprogrammid lastest ning loodusest. Oluline on märkida, et üle 70% vastajatest hindas pea kõiki konverentsi sisulisi tegevusi heaks või lausa suurepäraseks.

"Tegemist on kõige loomingulisema ja elavama konverentsiga, kus ma viimasel ajal olen käinud."

Tarmu Tammerk, konverentsi vaatleja

"Teemad olid aktuaalsed ning kõige meeldivam oli õhustik ja meeleolu, mis konverentsi kahe päeva jooksul valitses."

Lissi Kurg, Eesti Puuetega Inimeste Koda

Aleksei Turovski "Hea valitsemine loomariigis" Tervitusetekanne III Eesti kodanikuühenduste konverentsi teisel päeval

"Inimestel ei ole planeedile ainuõigus, nad on lihtsalt selle planeedi osa."

Loomad on inimese vanemad vennad. Pole tähtis, kas väiksemad või suuremad, aga ilmtingimata on nad vanemad. Ometi ei pruugi vanemad vennad olla alati noorematest vendadest targemad. Ei ole vist maailmas müüte, kus jumaluste poolt poleks antud tarkusi tooremale vennale. Ja olgugi ta targem, siiski tuleb tal vanemaid hoida, sest elu aluste osas on vanemad vennad paratamatult noorematest kogenumad.

"Hea valitsemine" mõistena on praktiliselt võimatu: pole võimalik, et valitsus oleks hea. Valitsemise eelduseks on alluvad ja nende seas on alati isikuid, kes pole valitsusega rahul. Valitsus ei ole hea üksnes juba seetõttu, et see grupp on antud hetkel valitsev. Valitsuse hindamisel on tarkus olnud alati tugev tagantjärele. Kui on hea viljasaagiga aasta, siis järeldatakse, et põllumajandusminister on tark ja hea; kui saak on halb, siis minister on näiteks varastanud ja seega halb. Kuigi selles ei ole süüdi ei valitsemine ega valitsus.

Kolm viisi inimese defineerimiseks

Kolm erinevat mõtlejat on pakkunud välja oma seisukohad inimese määratlemiseks, millest kaks on zooloogilised, üks filosoofiline lähenemine.

Aristoteles on väitnud, et inimene on sulgedeta kahejalgne poliitiline sotsiaalne naeruvõimeline loom. Oluline on rõhutada inimese võimet naerda. See tähendab, et inimesed saavad ennast kõrvalt vaadata, oletada, kuidas neisse suhtuvad teised inimesed, mis on omakorda huumori ja naermisvõime aluseks.

Eksistentsialist ja kirjanik J. P. Sartre ütleb, et inimene on isikliku mitteolemise algupärane projekt, mis tähendab, et inimesel on eripärane võime orienteeruda ajas. Tõde on inimese omandus. J. L. Smith selgitab, et inimene on loomariigi ainus liik, kes sotsialiseerub müüdi abil. Võim on kõige rohkem müütidega immutatud eluala. Loomadel müüte pole. Loomade agressioon on genotüüpne, kartlikud loomad käituvad agressiivselt oma territooriumi kaitseks. Loomadel pole ka agressiooni, neid on raske sundida agressiivselt reageerima.

Kuidas sünnib valitseja

Et loomariigis saada kellegi valitsejaks, peab kõigepealt saama selle grupi omaks, see tähendab, et oluline on kõik antud grupi märgid enda külge saada. Näiteks peeti 90ndate alguses Eesti kalafarmides levinud parasiiti heaks, sest see oli pärit Euroopa riigist Rootsist – järelikult on Eesti saamas Euroopa riigiks. Isegi negatiivselt mõjuvad märgid on olulised, et saada teatud grupi omaks. Seejärel on vaja reklaami, et endale tähelepanu tõmmata.

Kõik, mis inimesel loomadest on, vajab tähelepanu, äramärkimist. Aristotelese järgi eristab inimesi teistest loomadest võime naerda, seega võime vaadata ennast kõrvalt, aga päris kindel ei saa ka selles olla.

Aleksei Turovski

zooloog, Tallinna Loomaaia vanemmetoodik

Konverentsi materjalidega saab tutvuda koduleheküljel
www.ngo.ee/konverents. Lisainfo: Elina Kivinukk,
elina@ngo.ee

Konverentsi vaatlejate kokkuvõte

Kertu Ruus ja Tarmu Tammerk

“Moesuunad kodanikuühiskonnas”

Konverentsi vaatlejate ülesandeks oli jälgida toimuvaid protsesse kogu konverentsi vältel, pannes tähele olulisi muudatusi ja peamisi rõhuasetusi Eesti kodanikuühiskonna arengus. Vaatlejate ettekanne teeb konverentsi lõpus kokkuvõtte kogu konverentsi peamistest asjaoludest.

Kas omavahel või üksteisele?

Oluline on määratleda, kellele see konverents mõeldud oli. Konverentsi materjalides on ära märgitud soovi järjest jõulisemalt kaasata teemade arutelusse erasektorit ja avalikku sektorit. Võrreldes eelmise konverentsiga on see enam õnnestunud, kuigi näiteks poliitilise partei esindajana osales konverentsil täies mahus vaid üks inimene.

Kas kodanikuühenduste konverents on pigem kodanikuühiskonna eliidi üritus või käib siin ka rohujuuresandide organisatsioonid? Uurides statistilisi näitajaid, selgub, et ligikaudu 40% konverentsi osavõtjatest olid suurte organisatsioonide esindajad, ainult katusorganisatsioonid 12%, rohujuuresandide ühendusi 12%, partnereid 30% (hõlmab riigi esindajaid, kohalikke omavalitsusi ja ajakirjandust). Ei saa öelda, et tegemist on ainult kas rohujuure- või eliidiüritusega. Kuigi tasub kaaluda, kas pole mõtet teha vahepeal eraldi ettevõtmisi seltsingute ja väiksemate piirkondi haaravate ühenduste jaoks, et neid rohkem kaasata ja et nad saaksid omavahel asju arutada. Sest tuleb tunnistada, et sageli on eliidi jaoks väikesed ühendused ebamugavad ja vahel ka piinlikust tekitavad, kuid sellest tuleb üle saada. Väikesi ühendusi ei tohi alla suruda.

Oleme kitsast aruteluringist välja tulnud ja räägime avalikest ühiskonna asjadest, mis haakub teemadega, mida arutab parasjagu riigikogu, valitsus, ajakirjandus, ja see omakorda tõstab huvi ka kolmanda sektori vastu.

Nii läbisid konverentsi kahe pideva joonena teemad, mis ametlikult konverentsi programmis ei kõlanud, kuid olid pidevalt päevakorras ja aktuaalsed: vanemapalk ning ühiskondlik lepe.

Suund projektipõhiselt programmpõhisele arengule

Ühiskondliku leppe otsimine näitab, et vaja on pikaajalisi strateegiaid, kokkuleppeid kümneks aastaks, jätkusuutlikkust. Viidates Raymond Stephensi ettekandele heast valitsemisest: hea valitsemine ei ole juhtimine, vaid see nõuab kõrgemat pilootaazi ning vajab pikaajalisemat plaani.

Samas ilmnes siin ka raskusi, mis on riigi poolt tekitatud. Teenuste pakkujate töögrupis selgus, et sageli ei teki ühendustes motivatsiooni, et ühendust tugevdada, sest riigi poolt pakutakse väga lühiajalisi lepinguid.

Kas toru on umbes?

“Kodanikuühiskonna ja riigi vaheline suhtlemine on kui toru, mis on ühest otsast umbes,” väideti konverentsi esimesel päeval minikonverentsil “Haldussuutlikkus ja ühenduste kaasamine Euroopa Liidus”. Riigi suhtumine on sageli passiivne kodanikuühiskonna suhtes: kui kodanikuühiskonda ei teki, järelikult pole ta ka vajalik.

Mitmel korral ilmnes avaldustes primitiivset suhtumist, justkui ühendused tähendaksid vabatahtlikku tegevust ja raha puudumist. Nii Toivo Maimets konverentsi arutelul “Kodanikuühiskond on moes” kui ka Juhan Parts oma lõpuettekandes mainisid libaühinguid, mis elavad riigi rahast otsest kasu pakkumata. Ilmselt tuleb siin veel palju selgitustööd teha, et näidata kodanikuühiskonna mitmekesisust ja otstarvet ja et vähesed negatiivsed näited libaühingute näol ei varjutaks enamikke positiivseid.

Hea on see, et otsest virisemist oli seekord kodanikuühenduste poolt märgatavalt vähem.

Ja võib-olla oleme seadnud endale liiga suure sihi, püüdes toru ummistusest vabastada. Arvame ehk liiga sageli, et eestlased leiavad tõelise valem, millega kõik asjad ideaalselt laabuma hakkavad.

Raha, raha, raha, raha

Eelmise konverentsi vaatlejad Linnar Viik ja Tiina Randma-Liiv peatusid rahateemal pikalt. Ka käesoleval konverentsil ei saa sellest küsimusest mööda minna. Kuid konverentsieelselt läbiviidud Faktumi küsitlus näitab olulisi muutusi viimase kahe aasta jooksul. Kui 1999. aastal ootasid 68% ühendustest riigilt toetust raha näol, siis 2003. aastal ootasid 54% puhtalt raha. Nüüd oodatakse pigem toetust üritustele, samuti ka koolitust, info andmist. Inimesed ei nua enam riigilt raha sellise intensiivsusega, nagu varem. See lükkab ümber ka kunagi ajakirjanike poolt ühenduste kohta käibele lastud fraasi “rotid riigi viljasalves”.

Oluliselt peab hakkama tõusma kohalike doonorite tähtsus. Praeguseks tuleb tõdeda, et nii mitmedki head algatused on hääbumas, sest välisabi on kadumas. Ja veel ei ole märgata massilist toetamissoovi ärisektori seas, kuigi positiivse näitena võib tuua külaseltside töögrupis mainitud talupidajatest annetajaid.

Keerulised suhted meediaga

Meediaga suhtlemine on ülitähtis, tänaseks osatakse seda juba paremini teha. Kuigi meediasse ei saa siiski igaüks, vaid enne peab endale nime tegema ja seejärel võib meedias tõesti ükskõik mida kirjutada. Soovitusena pakuti välja, et ühendused peavad tegema end tuntuks kohalikul tasandil ja seejärel, kui see on oluline teema, pakub see ka huvi üleriigilisele meediale.

Meediaga suhtlemisel on oluline konkreetne. Sageli on keeruliseks ülesandeks selgitada tavalisele inimesele ühe lausega oma tegevuse sisu, kui näiteks tuleb seda selgitada tavavale tänaval. Tihti alustavad ühendused oma tutvustust fraasiga: “Elasid kord...”, mis kaob üldisesse infomürasse ja meediasse ei jõua selliste ühenduste sõnum kunagi. Ühendustel endal tuleb ivad eredalt välja tuua, et meediale veidi atraktiivsem olla.

Ühiskondliku leppe teene kodanikuühiskonnale on tohutu, vaatamata sellele, et protsess on olnud vastuoluline. See teema on moes ja on kajastatud. Selle protsessi tõttu said paljud ajakirjanikud aru ühenduste olemusest ja hetkeolukorrast kodanikuühiskonnas ja et ühendused erinevad parteidest suurel määral. Lepe tegi teene kodanikuühiskonna teemade tutvustamisel.

Kodanikuühendused hullusärgis

“Mul on teid vaja,” väitis peaminister Juhan Parts oma lõpukõnes. Siiski võib seada selle väite kahtluse alla ja tuua vastukaaluks Postimehe toimetaja Mai Võõrmani lausungi, kus heidab poliitikutele ette nende vähest huvi kodanikuühiskonna temaatika vastu.

Avalikkus peab tunnetama, et kodanikuühiskonnal on mõju. See ei avaldu vaid formaalsetes lepetes ega dokumentides – sageli on see nagu hullusärg, mis ei lase edasi areneda. Tihti on levinud mulje kodanikuühiskonnast, mis tegeleb ainult laste õiguste, ühiskondliku leppe ja *greenpeace*’iga.

Ometi on vaja end tõestada ka väljaspool hullusärki. Peame rohkem ümarlaua taga asju korda saatma, selgitama, arutama, küsima ja vastama, sest Eestis ei ole võimalik vastuollu minna valitsusega, sest me peame ka homme hästi läbi saama.

Kertu Ruus
ajalehe Äripäev
arvamustoimetaja

Tarmu Tammerk
Ajalehe Postimees
peatoimetaja

Hea valitsemine – mis see on? Miks on see tähtis?

Mis on valitsev organ ja hea valitsemine?

Valitsev organ (*board of directors, board of trustees, board of regents, board of governors, founders, members*) tähendab organiseeritud gruppi inimesi, kellel on võim kollektiivselt kontrollida ja edendada organisatsiooni, mida juhib ja haldab kvalifitseeritud juht ning personal (Cyril O. Houle).

Valitsevale organile on iseloomulikud **organiseeritus** (valitsev organ peab end ja oma tegevust struktureerima, arvestama seaduste, põhikirja ja teatud põhiprotseduuridega), **võim** (valitseval organil on ametlik õigus teostada võimu) ja **kollektiivsus** (võim valitseda ja hallata organisatsiooni on valitseva organi kui terviku ülesanne).

Valitsemine on süsteem, mille abil organisatsiooni valitsetakse – juhitakse, suunatakse ja kontrollitakse. Valitsemine on nagu purjetamine – ei saa seilata mööda sirget joont, nagu autot juhtides. Valitsedes ei saa otseteed sinna, kuhu siht on seatud, vaid kohalejõudmiseks tuleb kasutada käänulisemat ja keerukamat teed. Valitsemine on valitseva organi võim langetada otsuseid organisatsiooni eest ja selle nimel. Valitsev organ vastutab talle võimu andnute ees.

Olulised siinjuures vastutus (tingimus, et määratud ülesandeid teostatakse vastavalt kokkulepitud ootustele) ja usaldus.

Valitsemine ei ole juhtimine

Valitsemine (*governance*) on eestvedamine, missioon, visioon, strateegia ning selle kujundiks võiks olla purjetamine. Juhtimine (*management*) hõlmab organisatsiooni igapäevaseid ülesandeid ning kujundiks on auto juhtimine.

Euroopa Komisjoni Valitsemise Valge Raamat (juuli 2001) väidab, et hea valitsemine on reeglid, protsessid ja käitumine, mis mõjutavad võimu teostamise viisi organisatsiooni sees, puudutades eelkõige avatust, osalust, aruandlust, tõhusust ja järjekindlust.

Erinevaid lähenemisi ja definitsioone heale valitsemisele iseloomustavad kaks läbivat komponenti – **avatus ja läbipaistvus** (*accountability and transparency*).

Hea valitsemine tagab:

- et organisatsiooni missioon viiakse ellu;
- et finants- ja inimressursse juhitakse korralikult;
- et programmid ja teenused on efektiivsed ning tõhusad;
- et hoitakse suhteid rahastajate ja toetajatega.

Jätkusuutlikkust (*sustainability*) võib määratleda järgmiselt: organisatsioonil on olemas finants- ja inimressursid, mis aitavad tal toimida pikemalt kui ühe kindla projekti raames. Hea valitsemine suurendab jätkusuutlikkust. Kui organisatsioonil pole head valitsemist, siis pole ta ka jätkusuutlik. Avatum ja läbipaistvam finantsaruandlus ja valitsemine viivad suurema usaldusväarsuseni ja annetusteni üldsuse poolt.

Mida tugevam on kolmas sektor, seda tugevam on kodanikuühiskond. Mittetulunduslikud ühendused on kodanikuühiskonnas olulised mitmel põhjusel. Nad:

- ehitavad ja hoiavad olulisi sotsiaalseid suhteid;
- on otstarbekaks viisiks inimeste vajadusteni ja nende rahuldamiseni jõudmisel;
- pakuvad inimestele vahendeid, et suhelda ja töötada ühiste eesmärkide nimel;
- võimaldavad inimestel osaleda demokraatlikes protsessides (osalusdemokraatia).

Kodanikuühiskond on alus tugevale **demokraatlikule riigile**.

Organisatsioonide struktuurid varieeruvad, valitsemise põhiprintsiibid mitte. Valitsemise alused:

- Organisatsioon vastutab iga oma sammu eest.

- Valitsev organ toimib läbipaistva kanalina kõigile osapooltele.
- Valitsev organ ütleb selgelt välja organisatsiooni eetilised standardid.

HEA VALITSEMINE ON AVATUS JA LÄBIPAISTVUS.

Raymond W. Stephens

LATUS Marketing Group

raymond@latnet.lv

Seadusandlusest

EMSLi üheks eesmärgiks on ka seadusloomes osalemine ja selle muutmine ühendustele soodsamaks ja sõbralikumaks. 2003. aastal oleme koos Rahvusvahelise Mittetulundusliku Seadusandluse Keskuse (ICNL) ja Raidla&Partnerid advokaadibürooga tegelenud avalike huvide määramisega tulumaksuseaduse paragrahv 11 raames. See paragrahv on tähtis kõikidele MTÜdele ja SAdele, kes tegutsevad avalikes huvides. Soovitavad muudatused on räägitud läbi paarikümne ühendusega ning rahandusministeeriumi ja justiitsministeeriumi ametnikega.

Muudatusettepanekud lähevad arutluseks ja ettepanekuteks üles Eesti Õiguskeskuse seadusloomefoorumi Themis kodulehele www.lc.ee/themis. Külastage seda ning andke oma panus, et saaksime avalike huvide määratluse selgeks. Sealt edasi saame liikuda juba maksusoodustuste jms juurde.

Tulumaksuseaduse muudatusettepanekud

Ühendused, mis muudatusettepaneku definitsiooni järgi tegelevad avalikes huvides, saavad taotleda ja saada tulumaksusoodustust. Teiseks oluliseks muudatuseks on professionaalse komisjoni (esialgse nimega avalike huvide komisjon) loomine, mis vaatab läbi ühenduste avaldused nimekirja kandmiseks. Komisjon koosneb peamiselt oma ala professionaalidest ja seega peaks tagama ühenduste nimekirja kandmisel või sellest keeldumisel õiglasema lahendi.

Ettepaneku kohaselt on tulumaksuseaduse paragrahv 11 peamiselt muudatused järgmised:

- defineeritakse avalikes huvides tegutsevad ühendused (lg 5);
- sätestatakse professionaalse komisjoni (esialgse nimega avalike huvide komisjon) institutsioon, mis vaatab läbi ühenduste avaldused nimekirja kandmiseks ning esitab valitsusele sellekohase arvamuse;
- laiendatakse ja täpsustatakse valdkondi, milles tegutsevad ühendused võivad taotleda tulumaksusoodustust (lg 4);
- lisatakse säte, mille kohaselt ühendusel tekib auditeerimiskohustus juhul, kui tema aastatulu ületab teatud summa (lg 6 p 5);
- täpsustatakse aluseid, mis välistavad ühendusele tulumaksusoodustuse andmise (sealhulgas, kuid mitte ainult ühenduse tegevus kutseorganisatsiooni, huviklubi, ametiühingu, erakonna või muu poliitilise ühendusena, samuti ühenduse finantseerimine riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest, kui see ületab 50% ühenduse kogutuludest) (lg 8);
- täpsustatakse, millisel juhul loetakse ühenduse põhitegevuseks ettevõtlust; samuti seda, milliseid tegevusi ei loeta ettevõtluseks antud paragrahvi tähenduses (lg 8 p 1; lg 9);
- sätestatakse kohustus informeerida ühendust tema nimekirjast väljaarvamise kavatsusest, samuti antakse ühendusele võimalus oma tegevus seadusega kooskõlla viia, mis välistab nimekirjast väljaarvamise (lg 11).

Maiu Fischer

Raidla&Partnerid advokaadibüroo

maiu.fischer@raidla.ee

MIDA VEEL PEAB TEADMA

Tulumaksuga maksustatakse erisoodustused, juriidilise isiku poolt tehtud kingitused, annetused ja vastuvõtukulud, jaotatud kasum, ettevõtlusega mitteseotud kulud ja väljamaksud.

Tulumaksuseaduse paragrahv 11 alusel on MTÜdel ja SAdel võimalus saada maksusoodustusi. Tulumaksuseaduse kohaselt võivad maksusoodustusi saada heategevuslikud avalikes huvides tegutsevad ühendused. Selleks peab MTÜ või SA olema valitsuse korraldusega kinnitatud tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirjas.

Nimekirja saamiseks tuleb asukohajärgsele maksuameti kohalikule asutusele esitada järgmised dokumendid:

- taotlus vormil TMIN (vorm on saadaval Maksuameti koduleheküljel)
- registreeritud põhikirja koopia
- registrikaardi koopia
- eelmise majandusaasta aruande kinnitatud ärakiri, kui seda ei ole asukohajärgsele maksuameti kohalikule asutusele varem esitatud

Kui MTÜ või SA taotleb nimekirja kandmist 1. jaanuarist, siis peab ta esitama dokumendid asukohajärgsele maksuameti kohalikule asutusele eelneva aasta 1. novembriks; kui taotleb nimekirja kandmist 1. juulist, siis peab esitama dokumendid sama aasta 1. maiks.

Ühendustele, kes kuuluvad nimekirja, on maksuvabad:

- kulutused seoses külaliste või partnerite toitlustamise, majutamise, transpordi või kultuurilise teenindamisega
- ühenduste poolt tehtud kingitused ja annetused teatud juhtudel

Ettevõtte poolt nimekirjas olevatele ühendustele tehtud kingitused ja annetused on teatud piires maksuvabad. Tulumaksuga ei maksustata kingitusi ja annetusi kogusummas, mis ei ületa 3% samal kalendriaastal sotsiaalmaksuga maksustatud summast või 10% eelmise kalendriaasta kasumist.

Ka **eraisik** võib saada maksusoodustusi: tal on õigus maksustatavast tulust maha arvata nimekirja kantud ühendustele tehtud dokumentaalselt tõendatud kingitused ja annetused, kuid mitte rohkem kui 5% oma sama aasta tulust.

Vajalikud materjalid on saadaval maksuameti koduleheküljel www.ma.ee

ÕPPIMINE ÜHENDUSTES

Kasutagem oma potentsiaali

Tegutsemine vabatahtlikes organisatsioonides annab väärtusliku õppimis- ja töökogemuse. Aeg-ajalt tuleb enesele aga meelde tuletada, et loome väärtust nii tegutsedes oma organisatsiooni sees kui ka ühiskonnas laiemalt. Tahame jagada mõningaid mõtteid, mis on tekkinud arutlustes kolmanda sektori rolli üle ühiskonnas.

Vabatahtlik organisatsioon pakub rohkesti võimalusi õppimiseks ja arenemiseks. Igapäevatoos tuleb kokku puutuda mitmete tegevustega: koosolekute läbiviimine, neil osalemine, projektijuhtimine, finantside leidmine, enda presenteerimine, koolituste läbiviimine jms. Läbi tegevuste õpitakse uusi oskusi, lihvitakse vanu, kujundatakse hoiakuid. Igapäevaselt esitab töö vabatahtlikus organisatsioonis mitmeid väljakutseid.

Töötatakse ju enamasti ilma materiaalse tasuta, seega tuleb leida motivaatorid, mis innustaksid meid pingutama, uusi oskusi õppima, eesmärgi saavutama.

Viimaseid aitab leida organisatsiooni missioon ehk see, milleks on organisatsioon ellu kutsutud. Missioon liidab organisatsioonis tegutsevaid inimesi, annab julgust, jõudu ja teadmise, et tegutsetakse õige asja nimel. Õigeid asju tehes on inimene õnnelik!

Edukad organisatsioonid teevad pidevalt tööd oma põhiideoloogia, oma missiooni ja väärtuste, kommuniqueerimisega oma organisatsiooni liikmetele ja partneritele. Vabatahtliku organisatsiooni tuumikgrupp teab enamasti hästi, miks koos tegutsetakse, et teisi inimesi organisatsioone kaasata eesmärkide saavutamisse. Lihtsalt paberile pandud missioonist aga ei piisa – see peab olema elav ja hingelähedane. Jagage organisatsiooni eesmärgi näiteks koosolekutel, erinevatel üritustel, tuues näiteid läbi lugude jutustamise.

Vabatahtlikus organisatsioonis vahetuvad inimesed, koos nendega kaob ka vajalik informatsioon ja teadmised. Jätkusuutlikuks arenguks on vajalik leida võimalused oma kogemuste analüüsimiseks, jagamiseks ja talletamiseks, mis on ühtlasi eeldused õppimiseks ja õppiva organisatsiooni kujunemiseks. Leidke viisid organisatsiooni ja oma tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks, süsteemid materjalide talletamiseks (projektikaustad, elektrooniline andmebaas jne).

Selleks, et edasi liikuda ning olla tugev, õppige teiste organisatsioonide kogemustest. Idee *benchmarking*’ust ehk süsteemide uurimisest ja võrdlemisest sobib ka meie konteksti. Kui olete kuulnud, et keegi teeb hästi, minge ja küsige – koos tegutsedes saame luua tugevamat kodanikuühiskonda.

Vabatahtlikul organisatsioonil on ühiskonnas oluline roll. Meie ülesanne on pöörata tähelepanu kitsaskohtadele ning pakkuda ka lahendusi nende ületamiseks. Me peame tundma ennast võrdväärse partnerina koostöös teiste organisatsioonidega kõigis sektorites. Selleks, et luua partnerlussuhteid, tuleb huvigruppe informeerida oma organisatsiooni missioonist, eesmärkidest, saavutustest. Leidke võimalusi endast kirjutamiseks, koostage aastaraamatuid, osalege üritustel, kus te saate luua koostöövõrgustikke.

Vabatahtlik organisatsioon on keskkond, kus kujunevad tulevikujuhid, kes suunavad oma tähelepanu ühiskonna arengule tervikuna. Juhtimine kolmandas sektoris ei erine palju juhtimisest äri- või avalikus sektoris. Kõik eelpoolnimetatud organisatsioonide juhid tegelevad 90% ulatuses sarnaste juhtimisülesannete ja probleemidega (Drucker 2003). Üheks keerulisemaks vabatahtliku organisatsiooni juhi ülesandeks on aga motiveerida inimesi ilma materiaalse tasuta. Et seda suuta, peab edukas kolmanda sektori juht oskama esitada oma alluvatele väljakutseid, luua missoonitunnet ja tegutsemist soodustavat keskkonda. Saadud juhtimiskogemus omandab järjest suuremat väärtust igas eluvaldkonnas ajal, mil Peter Drucker’i (2003) arvates tuleb üha suuremat arvu töötajaid juhtida nii, nagu oleks tegemist vabatahtlikega. Meie ülesandeks on jagada oma kogemusi vabatahtlike juhtimisel ning viia kolmanda sektori juhtimiskogemus ka teistesse sektoritesse. Väärtustagem ja loogem professionaalset õpikeskkonda vabatahtlikes organisatsioonides, et aidata kujundada vastutustundlikke juhte ja kodanikuühiskonda.

Eelpooltoodud mõtteid illustreerituna praktilistest näidetest ja AIESECI kogemustest on võimalik kõigil huvilistel kuulata Eesti Kvaliteediühingu poolt korraldataval Rahvusvahelisel Kvaliteedikonverentsil "Kuidas kasvatada väärtust läbi õppimise?" 29. jaanuaril 2004.

Kasutatud kirjandus:
Drucker, P. F. (2003). *Juhtimise väljakutsed 21. sajandiks*. Tallinn: Pegasus.

Piret Jeedas
AIESEC Eesti
Piret.jeedas@aiesec.net

Teibi Torm
AIESEC Eesti
teibi@neoclient.ee

Jaalaprojekti teekond mõttest teostumiseni

Käesolevas artiklis tahan jagada oma tagasihoidlikku kogemust ühe projekti läbiviimisel, mis viimasel suvel saavutas üldsuse seas suhteliselt suurt tähelepanu. "Jaalaga Rootsi kuningale kirja viima" oli projekt, mille viisid koostöös läbi riiklik asutus Rannarootsi muuseum ja eraettevõtte Tele2 Eesti.

Projekt sai alguse ühel suveõhtul Haapsalus, kui koos muuseumi teadurist paadiehitajaga otsustasime ehitada jaala – kunagi Ruhnud ehitatud purjelaeva. Seni olime ehitanud ühe traditsioonilise Vormsi ruuba ja jaala oli alati seisnud täitumatu unistusena meie tegemistest kõrgemal.

Niisiis, esimene oluline hetk – otsus võtta ette ülesanne, mis esialgu tundub natukene liiga julge. Kuid meil oli hea taust – oskus ehitada paate, sellelaadne kogemus ruubaprojektist. Meil oli ka hea ajalooline taust – eestirootslaste ülipõnevad purjereisid Rootsi kuninga juurde oma privileegide eest võitlemisel.

Ideaalsest projektikontseptsioonist oli puudu vaid ideaalne rahastamine. Esialgsed projekti eelarvekalkulatsioonid näitasid summat, mis oli suurem kui pool muuseumi aastaelarvet. Selge oli, et muuseum ise ei suuda projekti rahastada ja meil oli vaja leida selleks mõni teine allikas.

Teise olulise hetkena toon siis välja viimistletud ettevalmistusetapi – projektikirjeldus sündmuste käiguga, eesmärgid ja samuti detailne tööplan. Paberipoole tegemiseks kulutasime palju aega ja vaeva.

Kultuurkapitaliga seekord arvestada ei saanud, sealtpoolt saadav reaalne summa oleks vaevalt katnud 5% eelarvest, meie eesmärk oli seekord leida eraettevõtlastest toetus. Me olime kindlad, et meil on olemas suurepärase müügiartikkel, millele peab ostjaid leiduma. Otsustasime eelarve jagada mõneks suureks osaks ja pisemate summadega esialgu mitte aega raisata.

Esiteks pidid meie tulevased toetajad olema suured ettevõtted. Teiseks otsustasime oma profiili järgides läheneda esialgu ettevõtetele, millel on rootsi taust. Sellise analüüsi tulemusena ja veidi tänu heale kokkusattumusele saime jutule Tele2ga, mille juhtkond otsustas projektis osaleda. Ja meie suureks rõõmuks teisi koostööpartnereid enda kõrval mitte näha.

Kolmanda olulise punktina tooksin välja, et Tele2st ei saanud muuseumi sponsor, vaid koostööpartner, kel omad huvid mängus. Nagu Tele2 juht Üllar Jaaksoo on end väljendanud, sobis ettevõtmine nendegi profiiliga – kommunikatsioonifirma, mis viib kohale täna kõige moodsama tehnoloogiaga sõnumeid, on neil huvitav vaadata tagasi ajalukku, kuidas varem asjad on käinud. Kui tänapäeval vajutad sõnumi saatmiseks ainult mõnele nupule oma mobiiltelefonil, siis 150 aastat tagasi viidi sõnum üle mere paadiga.

Projekt sujus ilma tõrgeteta ja samamoodi ka koostöö, mis lepinguga paika pandi. Jaala sai valmis ehitatud ja sellest ka pidevalt üldsusele jutustatud. Muuseumi eesmärk projekti alustamisel – traditsioonilise puupaadikultuuri propageerimine ja samuti rannarootsi ajaloo tutvustamine – sai täidetud. Mõõdupuudeks kasvanud külastajate arv ning kajastamine pressis.

Kokkuvõtteks niipalju, et muuseumis, kus meie tegevus on alati olnud projektipõhine, oli meil algusaastate unistuseks leida tegevusele rahastamist eraettevõtlastest. Alles peale kolme aastat sihikindlat tööd olime saavutanud sellise taseme, mis sai aluseks koostööle eraettevõtlastega. Võib küll mõnikord juhtuda, et raha antakse ilusate silmade eest, kuid reeglina saab edukaks ettevõtmine, millest kõigil pooltel kasu on.

Võiksin soovitada kõikidel riigi kultuuriasutustel, kel probleeme vahenditega, üle vaadata oma tegevusplan ning alternatiivina kaaluda ka mõnd atraktiivset projekti, mis kindlasti mõjub motiveerivalt töötajatele, suurendab institutsiooni tuntust ning annab uusi partnereid ja kasvatab tegevuseelarvet.

Midagi uut ja sensatsioonilist selles jutukeses mõistagi polnud, kuid võibolla mõjub üks näide väikese inspiratsioonina ning kunagi ei ole kasutu üle vaadata asjade põhitõed.

Alar Schönberg

MTÜ Puulaevaselts Vikan juhatuse liige
1998-2003 Rannarootsi muuseumi direktor
Alar.Schonberg@mail.ee

Mis on sotsiaalseosega turundus?

Lisaks heategevusele, sponsorlusele ja teenuste ostmisele on ühenduste ja ettevõtjate omavahelises partnerluses veel üks huvitav ja kasulik vahend – sotsiaalseosega turundus ehk *cause-related marketingi*. Jaala lugu on selle hea näide.

Sotsiaalseosega turundus (SST) on strateegiline vahend, mis seob ettevõtjat või brändi tuntud ühenduse, ühiskondliku ettevõtmise või heategevusliku üritusega ühise kasu eesmärgil. SST on tõhus vahend ettevõtja imidži arendamiseks, oma toodete eristamiseks ja sellel läbi inimeste käitumise muutmiseks ning lojaalsuse suurendamiseks – nii ütles Sir Dominic Cadbury, Schwerres plc juhatuse esimees 1996. aastal. SST õpetab tootma väärtust (*valuefacturing*).

See pole lihte, sest proovime ju ühendada kahte väga erinevat maailma – äri ja heategevuslikku ning vabatahtlikku tegevust. Et luua partnerlus ja kauakestev suhe, vajame avatud õhkkonda ja vastastikkust lugupidamist.

III kodanikuühenduste konverentsil 14.-15.11.2003 ütles üks esinejatest, Baltic Computer Systemi juhatuse esimees Ants Sild, et:

- kolmas sektor peab erasektorilt õppima inimeste juhtimist, kliendikeskust, teostussuutlikkust
- erasektor peab kolmandalt sektorilt õppima läbipaistvust, kaasamist, vastutusvõimet.

Miis mitte kasutada STT? Sellest saab rohkem teada raamatust "Hingega bränd". Ning internetist:

- http://www.bitc.org.uk/programmes/programme_directory/cause_related_marketing/index.html
- <http://www.bsr.org/BSRResources/>

EMSLi liikmepoliitika

EMSLi liikmete külastamine aastal 2003

Alates 22. septembrist 2003 asus EMSL külastama oma liikmesorganisatsioone. Külastuste eesmärgiks oli:

- Tutvuda EMSLi liikmesorganisatsioonide tööde ning tegemistega.
- Tugevdada EMSLi ja liikmesorganisatsioonide vahelisi suhteid.
- Tõsta liikmete teadlikkust EMSList.
- Saada tagasisidet EMSLi senisele tööle ja ettepanekuid tulevikuks.

Iga organisatsiooniga kohtuti personaalselt. Kohtumispaigaks oli liikmesorganisatsiooni kontor. EMSLi esindaja valmistas ette kohtumiste kava ning leppis kokku külastuste ajad. Liikmesorganisatsioonidest paluti kohtumisel osaleda vähemalt kahel liikmel.

Hetkeks on jõutud külastada 34 organisatsiooni. Vahekokkuvõttena võib välja tuua järgneva:

Keskmiselt on organisatsioonides kolm palgelist töötajat. Rahastamine toimub projektipõhiselt. Raske on, kuid enamus organisatsioonid hindas ise oma hetkeseisu heaks. Oma organisatsiooni tugevustena toodi enim välja aktiivgrupi olemasolu, pidev sisemine areng, tegutsemisrõõm. Nõrkade külgedena aga rahastamise ebastabiilsus, liikmeskonna passiivsus ja nõrk kommunikatsioon avalikkusega.

Tagasiside EMSLile oli väga positiivne. Info- ja tugiprogrammi kohta mainiti, et informatsiooni tuleb palju ning väga mitmekülgset. Hinnatakse teavet erinevate rahastamisvõimaluste kohta ning võimalust ennast listide kaudu toimuvaga kurssi viia. Ka hinnang EMSLi infolehele oli väga hea.

EMSLi koolituste ja teabepäevade teemavalikud peeti vajadustele vastavaks ning kiideti professionaalsed koolitajad. Üritustesti tõsteti eriti esile kodanikuühenduste konverentsi ja suvekooli. Liikmete arvamuse kohaselt on EMSLil kolmanda sektori koolitajana oma kindel koht!.

EMSLi liikmed tõid eriti positiivsena välja organisatsiooni avatud oleku ning rõõmsameelsed töötajad.

EMSL jätkab oma liikmete külastamist jaanuaris 2004. Peale ringkäigu lõppu on kokkuvõtte ning täpsem informatsioon saadaval www.ngo.ee.

EMSL 2004

2004. aastal tuleb EMSLis tihe ja on juba praegu täidetud suurte projektidega. Anname lühikese ülevaate.

1. Liikmeprogramm

EMSLil on praegu 87 liiget. Arvestades EMSLi missiooni ja liikmete ettepanekuid plaanib EMSL leida ettevõtteid, kellega teha lepinguid EMSLi liikmetele soodsamate teenuste pakkumiseks. Teine ettevõtmine on kokkusaamiste korraldamine ja esinejate kutsumine oluliste ühiskondlike küsimuste üle arutlemiseks.

2. Info- ja tugiprogramm

EMSLi nõustamine jätkub. Alates 2000 on EMSL pakkunud nõustamis- ja infoteenust Balti-Ameerika Partnerlusprogrammi abiga. Lisaks EMSLile pakkusid nõu ja toetust ka üheksa piirkondlikku tugikeskust. 2004. aastal teenus jätkub ja seda juba Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse lepingupartnerina Tallinnas ja Harjumaal. Ühendused saavad pöörduda ka Harjumaal Maakondliku Arenduskeskuse (MAK) poole. Info MAK kohta leiab internetist aadressil www.eas.ee.

Koolitused ja teabepäevad

EMSL jätkab koolituste ja teabepäevadega. Koolituses jääb peateemaks projektide kirjutamise, elluviimise ja aruandlusega seonduv.

Teabepäevad keskenduvad lisaks raamatupidamisele ja seadusandlusele organisatsiooni tegevuse rahastamise planeerimisele jne.

Nõukogu/juhatusese töö

EMSL on osaline Eesti-Läti-Leedu keskuste ühisprojekti, mille eesmärgiks on ühenduste juhatuste ja nõukogude tegevuse ja töö parandamine. 17.-21.11. käis Raymond Stephens Läti ühenduste keskusest Tallinnas koolitamas ja nõustamas nelja ühenduse nõukogusid ja juhatusi (EMSL, Tallinna Lastehaigla Toetusfond, Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts, Eesti Skautide Ühing). 2004 toimub Eesti koolitajate väljaõpe ja nõustamine ning koolituse saanud organisatsioonide jälgimine. Projekti lõppedes on Eestis kompetents ühenduste nõukogude ja juhatuste nõustamiseks ning koolitamiseks. Projekti juhhib Kaidi Holm, rahastab Balti-Ameerika Partnerlusfond Läti keskuse kaudu ning nõustab ekspert Raymond Stephens.

Ettevõtteid koondavate ühenduste koolitusprojekt

Taani valitsuse toel ning Eesti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi algatusel toimub projekt "Avaliku sektori ja ettevõtteid esindavate ühenduste koostöö tugevdamine". Kaardistatakse vastavad ühendused, viiakse nendega läbi intervjuud, korraldatakse ühendustele ja avaliku sektori esindajatele ühisseminar ning viiakse läbi kolm koolitust ettevõtjaid esindavatele ühendustele. Projekti peakoordinaator on Taani konsulteerimisfirma CarlBro, EMSL on Eesti-poolne alltöövõtja.

3. Arenguprogramm

EKAK

Peamine rõhk on töö EKAKi ühiskomisjonis rahastamise ning statistikaga tegelevas töögrupis. 1. juuniks 2004 peaks olema valmis hetkeolukorra kirjeldus (olukord, lahendamist vajavate probleemide kirjeldus ja seos teiste strateegiliste alusdokumentidega) ning teemat koondav tegevuskava.

Katusorganisatsioonide projekt

2004 jätkab EMSL katusorganisatsioonide projektiga, mille raames ühtlustame nn katusorganisatsioonide määratluse ja rolli, koostame tegelike katusorganisatsioonide andmebaasi ning kogume nendelt parimad kogemused, mida Eesti katusorganisatsioonid ja teised suuremad ühendused) saaksid pakkuda võimalikele konkurssidele, enampakkumistele ning partneritele Euroopa Liiduga liitumisel. Projekti juhhib Tiit Riisalo, rahastab BAPP ning nõustab Briti Vabaaühenduste Keskus (NCVO).

Seadusloome

EMSL on peateemaks võtnud tulumaksuseadusega seonduvad küsimused. Nii jätkub avalike huvide määratlemiseks muudatusettepaneku (Tulumaksuseaduse paragrahv 11) selgitamine ning võimalike maksumuudatuste arutelu.

Uuringud

Talvel tehakse kokkuvõtteid uuringukeskus FAKTUM läbiviimisel tehtud uuringust, mis uuris Eesti kodanikuühiskonna hetkeseisu, probleeme ja nende võimalikke lahendusi. Küsitlus on veel üleval www.ngo.ee.

Aasta tegija

Veebruaris kuulutatakse välja 2003.a. aasta MTÜ, SA, vabatahtlik, annetaja ja missiooniimene. Aasta tegija tunnustamine toimub seitsmendat korda.

Suvekool

2004.a. suvekool on plaanitud septembris, rahvusvaheliseks ja rahastamise teemal.

Koostöö

Peamiseks kaaslasteks jäävad EMSLile Avatud Eesti Fond, Balti-Ameerika Partnerlusprogramm, Eesti Õiguskeskus, Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlaud, Eestimaa Looduse Fond, Heateo SA, Tartu Vabatahtlike Keskus, EAS jne.

EMSLi nõukogu ja töötajad arutavad 12.12 põhjalikult EMSLi eesmärke aastateks 2004 - 2006, 2004 tegevusi ja nendeks vajalikke vahendite leidmist.

Kistina Mänd
EMSLi juhataja
kristina@ngo.ee

Kairi Birk
EMSLi projektijuht
kairi@ngo.ee

AASTA TEGIJA

Kodanikuühiskonna aasta tegija

Aita valida 2003. aasta mittetulundusühing, sihtasutus, vabatahtlik, missiooniinimene, eraannetaja ja hea ettevõtte.

EMSL kuulutab seitsmendat aastat välja **avaliku konkursi aasta mittetulundusühingu, sihtasutuse, hea ettevõtte, eraannetaja, vabatahtliku ja missiooniinimese** väljaselgitamiseks. Aasta tegija väljaselgitamise eesmärgiks on teadvustada kodanikualgatuse tähtsust ja tugevdada kodanikuühiskonna tavasid. Konkursile saab esitada organisatsiooni ja üksikisikuid.

Kuna 2003. aasta oli kodanikuühenduste jaoks oma tegevuste mahult, saavutuste arvult, ettevõtjate huvi, poliitikute avaldustelt ning meedias läbilöömise seisukohalt murranguline, otsustas EMSLi nõukogu aasta märksõnaks kuulutada: **Aktsioonide korraldaja ja masside liigutaja.**

Aktsioonide korraldajad ja masside liigutajad – need on inimesed ja organisatsioonid, kelle ühiskondlikult hoogsas, sageli lausa ristiretke või sõjakäigu kuju võtnud tegevuse tulemusena on Eestis mõni teema, valdkond, piirkond või küsimus saavutanud märkimisväärse muudatuse. Need on sotsiaalselt tundlikud inimesed ja organisatsioonid, keda ei jäta üksikõikseks hoolimatus, ebaõiglus või tegematajätmine enda ümber ning kes tahavad ja suudavad innustada ka teisi inimesi ja ühendusi aktiivselt kaasa lööma probleemide lahendamises.

Põhjendatud ettepanekuid ootame **25. jaanuarini 2004.**

aadressil: Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit,

Uus 5, 10111 Tallinn

faksil: (0) 631 1432

e-postil: info@ngo.ee

märksõna: **Tegija 2003**

Ettepanekuid võivad esitada nii üksikisikud kui organisatsioonid. Iseennast või enda organisatsiooni palume mitte nimetada. Ettepanekud peavad sisaldama: esitaja andmed (nimi, telefon, kontaktaadress jne.) esitatava parima kandidaadi andmed (nimi, telefon, kontaktaadress jne.)

kuni 15-realine selgitus-põhjendus, miks just see kandidaat või need kandidaadid on sobivam(ad).

2003. aasta parimad kuulutatakse välja 2004. aasta veebruaris. Jälgige infot ka piirkondlike konkursside kohta.

Täiendav informatsioon EMSList: Katrin Kala, tel. (0) 631 1430; email: info@ngo.ee, www.ngo.ee

ILMUS UUS INFOVOLDIK

Eestis on viimastel aastatel mittetulundusühinguid ja sihtasutusi suurel määral juurde tulnud. Väga paljudele juba tegutsevatele ja ka äsja registreeritud ühendustele on mitmeid probleeme tekitanud raamatupidamisega seonduvad küsimused ja tihti muutuv maksundus ja aruandlus.

Et anda juhtnööre ja viiteid edasiseks vastuste otsimiseks oma küsimustele, on EMSLi koostatud infovoldik "Raamatupidamine ja maksud Eesti mittetulundusühingutele ja sihtasutustele".

Leiate vastuseid enimesitatud küsimustele nagu:

- Milliseid seadusi peab mittetulundusühing ja sihtasutus raamatupidamisega seoses järgima?
- Milline peab raamatupidamine olema?
- Maksusoodustused seoses valitsuse nimekirja kantud ühendustega jms.

Voldiku lõpus leiate internetiviiteid, mis aitavad samuti leida vastuseid teid huvitavatele küsimustele.

Loodame, et infomaterjal on vajalikuks abiliseks teie igapäevatoos.

Voldik on kättesaadav EMSLi büroos ja seda levitatakse ka piirkondlike mittetulundusühenduste tugikeskustes üle Eesti.

Trükise ilmumist on toetanud Kohaliku omalगतuse programm.

Uued raamatud EMSLi raamatukogus

- Catherine Walker and Cathy Pharoah "A lot of Give. Trends in Charitable Giving for the 21st Century"
- Peter Walkenhorst "Building Philanthropic and Social Capital: The Work of Community Foundations"
- Robert D. Herman & Richard D. Heimovics "Board Practices, Board Effectiveness, and Organizational Effectiveness in Local Nonprofit organizations"
- "Foundation Giving Trends – Update on Funding Priorities"
- "Competing Visions – The Nonprofit Sector in the Twenty-First Century"
- Ewa Les, Stawomir Natecz and Jakub Wygnanski "Defining the Nonprofit Sector: Poland"
- Voitto Helander & Susan Sundback "Defining the Nonprofit Sector: Finland"
- Christine W. Letts "What Foundations can Learn from Venture Capitalists/Was Stiftungen von Venture Capital Unternehmen Lernen Können"
- Tim Cook "Reflections on Good Grant-Making"
- Lester M. Salamon & Stephan Toepler "The influence of the Legal Environment on the Development of the Nonprofit Sector"
- Lester M. Salamon, Leslie C. Hems & Kathryn Chinnock "The Nonprofit Sector: For What and for Whom"
- "What's Donor to Do – The state of Donor Resources in America Today"
- E. Gil Clay, Mark Snyder & Arthur A. Stukas "Volunteers Motivations: Findings from a National Survey"
- Björn Hettne "Culture, security and sustainable social development"
- Naomi Klein "No Logo: sihikule on võetud brändihiiglased"
- Marjorie Thompson & Hamish Pringle "Hingega bränd"
- Mark Earls "Loova ajastu koidik: äri, banaanid ja turunduse surm"

Raamatuid on võimalik lugeda EMSLis teisipäeval ja neljapäeval kell 10.00-12.30 ja 13.00-16.00.

**EMSLi kontor on suletud
23.12.03-04.01.04.
Soovime kõigile kauneid jõule
ning kena aastavahetust!**

Adressaat:

Postmark

Eesti Mittetulundusühingute ja
Sihtasutuste Liit
Uus 5, 10111 Tallinn
Tel (0) 631 1430
Faks (0) 631 1432
E-post info@ngo.ee